

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Застрожнікова І.В.
К.н.держ. упр., доцент
ТДАТУ ім. Д. Моторного

В сучасних умовах аграрна галузь, безумовно, є «локомотивом» національної економіки, а також, однією з найперспективніших галузей економіки України, але для свого успішного розвитку потребує зваженої та збалансованої державної фінансової політики та державної підтримки.

Державне регулювання аграрної галузі — це основана на законодавстві одна з форм державного впливу на агропромисловий комплекс України шляхом встановлення та застосування державними органами правил, спрямованих на коригування економічної діяльності суб'єктів аграрного господарювання з метою досягнення сільським господарством максимальної ефективності для задоволення потреби населення у продуктах харчування, а промисловості — у сировині.

Функції державного регулювання сільського господарства здійснюють державні органи виконавчої влади, що визначають стратегічні цілі і завдання агропромислового виробництва, забезпечують матеріально-фінансову підтримку аграрного сектора, здійснюють контроль і нагляд за дотриманням аграрного законодавства.

Основними пріоритетами державної аграрної політики визначено:

- створення умов для реалізації та захисту прав селян на землю, формування ринкових земельних відносин, охорони земель;
- посилення соціального захисту сільського населення, встановлення заробітної плати та пенсійного забезпечення працівників сільського господарства не нижче середнього рівня у галузях економіки країни;
- створення рівних умов для функціонування різних організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі, які сприяють гармонізації інтересів власників та найманих працівників;
- розроблення державних та регіональних програм комплексного розвитку сільських територій, удосконалення державної підтримки розвитку підприємництва, з метою вирішення проблеми зайнятості сільського населення;
- державна підтримка розвитку конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва на основі кооперації та інтеграції;
- запровадження сучасних механізмів і методів формування прозорого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, капіталу, зокрема виробничих ресурсів, та робочої сили;
- державна підтримка суб'єктів аграрного сектора шляхом концентрації державних ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку, формування сприятливої цінової, фінансоворедитної, страхової, податкової та бюджетної політики, забезпечення раціональних внутрішньогалузевих і міжгалузевих економічних відносин;

- створення сприятливих умов для реалізації експортного потенціалу аграрного сектора економіки;
- державна підтримка підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів, виконання наукових досліджень для аграрного сектора;
- створення умов для закріплення в сільській місцевості кваліфікованих спеціалістів сільського господарства, освіти, культури, охорони здоров'я та побутового обслуговування [1].

Державне регулювання та підтримка фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств повинна враховувати наступні напрямки:

- активне стимулювання інтеграційних процесів, об'єднання та кооперації капіталів, пільгове залучення грошових коштів для інвестування аграрного виробництва;
- здійснення ефективної антимонопольної політики регулювання цін на продукцію природних монополій та регулювання пропорцій внутрішнього і міжгалузевого обміну;
- здійснення протекціоністської політики держави з метою захисту вітчизняних товаровиробників від нерівної конкуренції імпортованих товарів на вітчизняному ринку;
- гарантування широкого державного замовлення на найважливіші види сільськогосподарської продукції з гарантованими високими цінами на них;
- гарантування сільськогосподарських підприємств доступними кредитами, інвестиціями з урахуванням специфіки сільськогосподарського виробництва [1, с. 61].

Пошук можливостей поєднання потенціалу ринку та регулюючих системних заходів залишатиметься і надалі одним із найважливіших завдань аграрної політики. Це визначає доцільність поглиблення державної підтримки аграрного сектора економіки. Проте одночасно з наданням фінансової допомоги держава повинна виступати гарантом захисту прав власності та законодавчо встановлених "правил гри". Державне регулювання має полягати не в централізованому управлінні та безпосередньому втручанні в економічні процеси, а у створенні інституціональних та організаційних умов, які сприяють відродженню у селянина почуття господаря, реалізації виробничої ініціативи та підприємництва, соціальному захисту сільського населення, раціональному використанню ресурсів галузі, що забезпечуватиме зростання ефективності аграрного сектора економіки [2].

Держава має потенційну можливість підтримувати сільськогосподарські підприємства через наступні механізми: компенсація банківських відсотків, підтримка на поворотній основі (бюджетні кредити), державні гарантії, підтримка за напрямами, підтримка в рамках державно-приватного партнерства, підтримка за рахунок міжнародних коштів. Компенсації банківських відсотків підлягають відсотки по кредитах банків, у тому числі іноземних, МФК, ЄБРР, нерезидентів, що отримують кошти від облігацій на міжнародних ринках, лізингових платежів. Компенсація здійснюється у розмірі подвійної облікової ставки НБУ на дату нарахування відсотків для кредитів у

національній валюті і 7% (але не вище розмірів, передбачених кредитними договорами) для кредитів в іноземній валюті.

На 2018 р. загальна сума держпідтримки АПК в Україні склала 6,3 млрд грн: 4 млрд грн – розвиток тваринництва, 1 млрд грн – фермерство, 1 млрд грн – компенсація вартості придбаної с.-г. техніки вітчизняного виробництва, 300 млн грн – садівництво, 117,9 млн грн інші інструменти підтримки [8].

Держава з метою підтримки суверенітету має знижувати залежність від імпортованих продуктів харчування, особливо це стосується тих продуктів, які можна виробити на її території. Цей же критерій ефективності державного регулювання сільського господарства має етичний характер: країна, яка має необхідні ресурси для виробництва продовольчих товарів, повинна їх виробляти, навіть не звертаючи уваги на витрати, через те, що в світі зростає проблема голоду [4].

Одним із напрямів структурної перебудови сільського господарства є інтенсифікація формування фермерських господарств. До основних причин, що перешкоджають розвитку фермерства є неплатоспроможність, недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення та організаційні проблеми [3].

Для подолання вказаних проблем, необхідно, у тому числі, втручання держави. У 2019 році Уряд України продовжує фокусуватися на підтримці розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації. Так, державна фінансова підтримка фермерства збережена та вдосконалена за основними минулорічними напрямками, а також доповнена новими.

Так, цього року для фермерів та кооперативів передбачена: 90% компенсація вартості дорадчих послуг, 80% компенсація вартості насіння сільськогосподарських рослин вітчизняного виробництва, 70% компенсація кооперативам вартості придбаного вітчизняного обладнання, 40% компенсація вартості придбаної с/г техніки та обладнання вітчизняного виробництва, здешевлення кредитів, бюджетна субсидія на 1 гектар новоствореним фермерським господарствам та бюджетна субсидія на 1 члена новоствореного фермерського господарства [7].

У державному бюджеті на 2019 рік передбачено 800 млн. грн. на розвиток фермерських господарств для часткової компенсації вартості закупленого насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної селекції та надання консультативних послуг, фінансової підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, часткової компенсації (15%) вартості придбаної сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, а також для здешевлення кредитів [6].

1. Застрожнікова І.В. Обґрунтування пріоритетів державної аграрної політики / Економіка та держава. – 2010. – № 6. – С. 33-35
2. Застрожнікова І.В. Інституціональні основи формування аграрної політики / І.В. Застрожнікова // Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – № 9. – С. 96-99.
3. Застрожніков А.Г., Застрожнікова І.В. Місце і роль фермерських господарств у системі агробізнесу / А.Г. Застрожніков, І.В. Застрожнікова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2010. - №2. – с.106-116

4. Застрожнікова І.В. Шляхи удосконалення державного регулювання сільського господарства України / І.В. Застрожнікова // Науковий вісник Академії муніципального управління : Серія «Наукові розвідки з державного та муніципального управління». Вип. 1/2013. Державне управління та місцеве самоврядування. – К. : ВПЦ АМУ, 2013. – С. 121-135.
5. Зеліско І.М. Управління фінансовими ресурсами аграрно-промислових компаній: монографія / І.М. Зеліско. – К.: Компринт – 2014. – 420 с.
- 6.Офіційний сайт Немирівської Сільської Ради <https://nemyriv-rda.gov.ua/index.php/3319-napriamky-derzhavnoi-pidtrymky-ahrarnoho-sektoru-u-2018-ta-2019-rokakh>
7. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства. <http://www.minagro.gov.ua/node/26931>
8. Програми підтримки агросектору ефективні лише в форматі проектів розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/25325>. – Назва з екрана.